

Moderne opleiding niet gebaat bij overhaaste invoering nieuwe regels

Knellend keurslijf

Stefan Willems, aiosko (arts in opleiding tot specialist en klinisch onderzoeker) pathologie Leids Universitair Medisch Centrum, voorzitter Landelijke Pathologie Assistenten Vereniging

Correspondentieadres:
s.m.willems@lumc.nl;
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling
gemeld.

De kwaliteit van de medische vervolgopleiding verbeteren? Ja graag! Maar dan wel met behulp van methoden en maatregelen die de aios niet beperken in zijn flexibiliteit.

Het moderne opleiden is in januari 2005 in gang gezet met een nieuw stelsel van regelgeving voor opleiding, opleiders, opleidingsinrichtingen en opleidingsinstituten. Doel van deze herstructurering is, volgens de minister van VWS, 'de hoogste kwaliteit bieden tegen een redelijke prijs'. Sleutelbegrippen binnen deze utilistische visie zijn: competentiegerichtheid, flexibiliteit en transparantie. Met als wezenlijke veranderingen: de verplichting tot het opstellen van een transparant opleidingsplan, de invoering van zogenaamde kwaliteitsindicatoren op basis waarvan een deel van de opleidingsplaatsen in de toekomst zal worden toegekend en het bijhouden van een portfolio. De meeste aios zullen dit beoogde doel, initieel ingezet door het Centraal College Medisch Specialismen (CCMS) en de beroepsverenigingen, toejuichen. Deze veranderingen betekenen immers dat binnen de opleiding de aios centraal staat en er ruimte en tijd is voor meer gestructureerd, cursorisch onderwijs en ontwikkeling van algemene en specialistische competenties. De vraag is of alle middelen die hiervoor worden ontwikkeld en aangewend het gestelde doel daadwerkelijk dienen.

Zo verlangt het College Opleidingen en Beroepen in de Gezondheidszorg (COBG) een transparant opleidingsplan waarin de opleiding van de aios van begin tot eind is vastgelegd. Dit biedt de beginnende aios enerzijds structuur en houvast, maar beperkt hem/haar anderzijds ook om van dit plan af te wijken. Eventuele

zwangerschap of uitroosting voor wetenschappelijk onderzoek, anders dan gepland voorafgaand aan de opleiding, vormen al gauw een probleem. Invoering van een strak opleidingsplan is daarom in directe tegenspraak met het sleutelbegrip 'flexibiliteit'.

Onnuttig

Het CCMS reikt, om de kwaliteit van de opleiding te verbeteren, handvatten aan zoals de korte praktijkbeoordeling (KPB) en de 360-gradenbeoordeling (allround beoordeling gebaseerd op feedback van verschillende hiërarchische niveaus en externe partijen). Beide beoordelingen zijn bedoeld om zelfreflectie en feedback te stimuleren. Hoewel KPB'en zijn gericht op kennis, klinische vaardigheden en consciëntieus gedrag van aios, is dit voor de 360-gradenbeoordelingen aantoonbaar niet het geval.¹ Onderzoek laat zien dat veel 360-gradeninstrumenten niet tot objectieve, valide en betrouwbare feedback leiden.² Invoering van dergelijke 360-gradenfeedback is daarmee dus niet alleen niet nuttig, maar 'evidence-based' onnuttig en dus niet wenselijk.

Hoeveel KPB'en er per jaar moeten worden ingevuld, is nog punt van discussie. Aangezien bij de opleiding van aios pathologie er vrijwel continu sprake is van een een-op-eenrelatie, zou het niet onverstandig zijn de wettelijke minimumeis van tien tevens als maximumeis te beschouwen. Oplegging van één KPB per module lijkt sterk overdreven, zal waarschijnlijk niet tot beter inzicht over het functioneren van de aios leiden en brengt in elk geval een hoop administratieve rompslomp en daarmee samenhangende ergernis met zich mee.

Hamvraag

De minister wil duidelijkheid scheppen in de kwaliteit van de verschillende opleidingsinstellingen. Op dit moment werkt een projectgroep van het CBOG aan het ontwikkelen van deze kwaliteitsindicatoren.

Gezien de gevolgen van het toetsen aan kwaliteitsindicatoren voor het toekennen van (een deel van de) opleidingsplaatsen, is de hamvraag hoe men denkt de kwaliteit van de

opleiding praktisch te toetsen. De ingevoerde kwaliteitscriteria moeten objectiveerbaar, valide en reproduceerbaar zijn.

Als het systeem van kwaliteitsindicatoren is bestemd voor intern gebruik, is een gerechtigde vraag wat dergelijke toetsing feitelijk meet.

Belangrijk voor de uiteindelijke toewijzing van opleidingsplaatsen is immers niet hoe de kwaliteit van de opleiding daadwerkelijk is, maar hoe deze bij toetsing aan de indicatoren blijkt. Dit betekent dat de opleider is gebaat bij een goede beoordeling van de aios. Als de opleider zelf toetst, zal het resultaat van de toetsing dus niet alleen afhangen van de kwaliteiten van de aios, maar eerder van de wens van de opleider over die kwaliteiten. Aios die ondermaats presteren, zullen dus met een 'genadezesje' ontsnappen. Dit ondermijnt niet alleen het nut van dergelijke toetsing, maar torpedeert tevens de waarde van de toetsuitslag en is dus in tegenspraak met het beoogde doel van transparantie. Onafhankelijk – nationaal of internationaal – toetsen lijkt een beter instrument; het beperkt subjectieve beoordeling en is in verschillende landen (Verenigde Staten, Zweden en Engeland) voor sommige specialistenopleidingen reeds een feit.

Tijdrovend

De verworven competenties moeten worden bijgehouden in het portfolio. Ondanks de invoering van het portfolio vier jaar geleden, bestaat bij veel aios nog altijd onduidelijkheid over de precieze invulling hiervan. Dit blijkt onder andere uit de grote verschillen in samenstelling van het portfolio, zowel kwalitatief als kwantitatief, variërend van enkele 23-ringsklappers tot een enkel A4'tje. Deze discrepantie bestaat tussen aios die dezelfde opleiding volgen, zelfs binnen hetzelfde opleidingsinstituut. Verheldering en enige sturing vanuit hogere gremia zouden wenselijk zijn, maar worden niet bevorderd door continue mutaties in de vereist gestelde inhoud. Er wordt nu een tijdrovend beroep gedaan op de creatieve competenties van de aios (overigens geen officiële opleidingseis), terwijl de bijdrage van het portfolio aan daadwerkelijk valide, objectieveerbare toetsing van de beoogde competenties vooralsnog slechts suboptimaal is. Illustratief is dat pas drie jaar na invoering van het portfolio de Landelijke Pathologie Assistenten Vereniging (LPAV) is gevraagd mee te denken aan een zinvolle inrichting ervan.

Dominant

Aios dragen het beoogde doel van de minister van VWS – een verhoging van de kwaliteit van de opleiding – een warm hart toe. Vooral het verplicht stellen van cursorisch onderwijs en de ontwikkeling van competenties binnen opleidingstijd zullen wezenlijk bijdragen aan verhoging van de kwaliteit van de opleiding.

Aios die ondermaats presteren, zullen met een 'genadezesje' ontsnappen

SAMENVATTING

- Het moderne opleiden biedt aios de mogelijkheid op het ontwikkelen van algemene en specialistische competenties.
- Toetsing en administratie hiervan is onvermijdelijk.
- Het risico bestaat dat ondoordachte en te strikte regelgeving onnodige bureaucrativering in de hand werkt.

Zonder het belang van adequaat documenteren te onderschatten, lijkt overhaaste invoering van onvoldoende doordachte maatregelen en methoden echter weinig zinvol. Opleiders en beroepsverenigingen dienen ervoor te waken dat de aios uiteindelijk niet decentraal wordt geplaatst en de regel zelf de dominante factor in de opleiding wordt. Het zogenaamd regulisme was in de negentiende eeuw onder leiding van John Stuart Mill een kort leven beschoren. Opleving hiervan ligt echter op de loer met het gevaar dat aan het eigenlijke doel van het 'moderne opleiden' wordt voorbijgeschoten. **mc**

Literatuur

1. Reed DA et al. Behaviors of highly professional resident physicians. JAMA 2008; 300 (11): 1326-33. 2. Hesketh EA et al. Using a 360 degrees diagnostic screening tool to provide an evidence trail of junior doctor performance throughout their first postgraduate year. Med Teach 2005; 27 (3): 219-33.

veldwerk

Congressen

Afgelopen week vonden tegelijkertijd drie congressen in de psychiatrie plaats: onze landelijke psychiatrievereniging hield haar jaarlijkse congres in Groningen, een Amerikaans congres over schizofrenie in San Diego en die van de Wereldfederatie van psychiatrie in Florence. U kunt wel raden welk congres het drukst bezocht was. Want het gaat natuurlijk om de inhoud. Als u daar aan twijfelt, bent u in goed gezelschap want de meeste congresorganisaties zijn er zelf ook niet zo zeker van. Vandaar dat overal een ruime beloning wordt uitgelooft middels het verkrijgen van accreditatiepunten. Vrijwel elk congres van naam en zelfs menig klein pseudowetenschappelijk opletje dat minder dan een halve dag duurt, deelt nascholingspunten uit. Zonder die beloning komt niemand opdagen en dat geldt zeker niet alleen de psychiatrie. Hetgeen de vraag oproept voor wie we die nascholing eigenlijk doen.

Het is allang bekend dat de meesten van ons nascholing opzoeken in de gebieden waar we het juist niet nodig hebben en onze lacunes laakbaar leeg laten. Geen wonder, want enige controle op de nascholing is er niet. Anders gezegd, de nascholing is in het geheel niet individueel bepaald. Waar de een zich zou moeten bijscholen in de diagnostiek van angststoornissen, ligt dit wellicht bij de ander in de psychotherapie van depressie. Niemand echter die het op individuele basis controleert.

Ik heb wel een remedie: test elke paar jaar alle medisch specialisten op hun vakkennis en laat ze nascholen in gebieden waarop ze onder de maat scoren. Makkelijk toch? En nog nuttig ook. Om er zeker van te zijn dat ze dan echt voor de inhoud gaan, stel ik voor de nascholing louter in onaantrekkelijke oorden te laten plaatsvinden. En als je goed op de test hebt gescoord, dan hoeft je niet na te scholen. Dan mag je gewoon lekker naar een congres. Voor de inhoud. In Florence, bijvoorbeeld.

René Kahn,
psychiater